

„Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2015.gadā”

KOPSAVILKUMS

1. Informatīvais ziņojums „Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2015.gadā” (turpmāk – ziņojums) sniedz pārskatu par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās (turpmāk – Pārstāvis) paveikto 2015.gadā gan pārstāvot Latvijas valsti starptautiski – Eiropas Cilvēktiesību tiesā (turpmāk – Tiesa) un Apvienoto Nāciju Organizācijā (turpmāk – ANO), gan veicinot zināšanas un izpratni par cilvēktiesībām nacionālajā līmenī.
2. Ziņojums sastāv no divām daļām: ziņojuma A.daļā ir ietverta informācija par Pārstāvja darbu 2015.gadā, tai skaitā statistikas dati par Tiesā iesniegtajām sūdzībām, kur valsts-atbildētāja ir Latvija, par šādu sūdzību plūsmu un izskatīšanas rezultātiem Tiesā. Ziņojuma B.daļa sniedz analītisku pārskatu par Tiesas judikatūras attīstību 2015.gadā pasludinātajos Tiesas nolēmumos Latvijas lietās. Ziņojumam ir pievienots pielikums, kura mērķis ir sniegt plašāku informāciju par katru no Tiesas 2015.gadā pieņemtajiem nolēmumiem Latvijas lietās.
3. 2015.gadā ir novērojams zināms sūdzību un Tiesas nolēmumu Latvijas lietās plūsmas samazinājums. 2015.gadā Latvijas lietās Tiesa kopumā pasludināja 28 nolēmumus, kas ir par sešiem nolēmumiem mazāk nekā 2014.gadā. Sešās lietās Tiesa atzina vienu vai vairākus Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) pārkāpumus, bet sešās lietās Tiesa apstiprināja ar sūdzības iesniedzējiem noslēgto mierizlīgumu vai valdības iesniegto vienpusējo deklarāciju. Kopumā atlīdzībās Tiesa piesprieda 59 680 eiro, kas ir ievērojami mazāk nekā iepriekšējā gadā. Latvijas valdības paskaidrojumu sniegšanai 2015.gadā Tiesa nosūtīja 20 jaunas lietas.
4. Neskatoties uz Tiesas nolēmumu skaita samazinājumu, Pārstāvja darba apjoms 2015.gadā būtiski pieauga, nodrošinot Latvijas valsts interešu pārstāvību divās Tiesas Lielajā palātā izskatāmajās lietās, pabeidzot organizēt konkursu uz vakanto Tiesas tiesneša amata vietu un papildinot *ad hoc* tiesnešu sarakstu, kā arī strādājot Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē ietvaros.
5. Turpinot uzsākto, 2015.gadā Pārstāvis aktīvi strādāja pie Tiesas nolēmumu izpildes Latvijas lietās. Pateicoties tam, 2015.gadā Eiropas Padomes Ministru komiteja pieņēma galīgo rezolūciju rekordlielā lietu skaitā, atzīstot Tiesas nolēmumus par izpildītiem deviņās lietās.
6. Kā nozīmīgākie Pārstāvja darbi 2015.gadā ANO ietvaros jāmin arī papildus informācijas sagatavošana un iesniegšana ANO Spīdzināšanas novēršanas komitejā un ANO Cilvēktiesību komitejā par atsevišķu šo komiteju ieteikumu īstenošanu.
7. 2015.gadā Pārstāvis turpināja aktīvi darboties tiesu, tiesībsargājošo iestāžu un sabiedrības kopumā izglītošanā, lai veicinātu izpratni par starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem un Tiesas judikatūru. Tāpat tika turpināta sadarbība ar citām valsts institūcijām, sniedzot viedokli un atzinumus par Latvijas tiesību aktu projektiem, lai nodrošinātu to atbilstību Latvijas starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā.

IEVADS

8. Pārstāvja funkcijas un tiesības nosaka Ministru kabineta 2014.gada 1.jūlija noteikumi Nr.355 „Noteikumi par pārstāvību starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās” (turpmāk – Noteikumi). Pārstāvja darbu pārrauga ārlietu ministrs.
9. Saskaņā ar Noteikumiem Pārstāvja pamatdarbības virzieni ir šādi:
 - a) Latvijas valsts interešu pārstāvēšana Tiesā, tai skaitā Tiesas nolēmumu izpildes ietvaros¹;
 - b) Latvijas valsts interešu pārstāvēšana ANO individuālo sūdzību izskatīšanas procesā²;
 - c) nacionālo ziņojumu sagatavošana par Noteikumos minēto ANO konvenciju cilvēktiesību jomā izpildi Latvijā un dalība nacionālo ziņojumu izskatīšanā³.
10. Papildus Noteikumos uzskaitītajām funkcijām, Pārstāvis savā ikdienas darbā sadarbojas ar citām Ārlietu ministrijas struktūrvienībām un valsts iestādēm, Saeimu, tiesām, sagatavojot viedokli, atzinumu vai analītisku pārskatu par dažādiem cilvēktiesību aspektiem. Tāpat Pārstāvis sniedz atzinumus par valsts iestāžu izstrādātajiem tiesību aktu projektiem un piedalās darba grupās un starpinstitūciju sanāksmēs. Šāda veida sadarbība vairo valsts iestāžu izpratni par starptautiskajiem cilvēktiesību principiem un Tiesas judikatūru, rezultātā veicinot kvalitatīvāku un Latvijas starptautiskajām saistībām atbilstošu tiesību aktu projektu izstrādi, kā arī nodrošina nacionālo tiesību normu atbilstošu interpretāciju un piemērošanu. Pārstāvis iesaistās arī sabiedrības informēšanā par aktuālajiem cilvēktiesību jautājumiem, tai skaitā, savas kompetences ietvaros sniedzot atbildes uz privātpersonu iesniegumiem.
11. Īstenojot savas funkcijas, Pārstāvim ir tiesības saņemt no atbildīgajām institūcijām nepieciešamos dokumentus, paskaidrojumus, viedokli, vērtējumu, statistikas datus un citu informāciju⁴.
12. Pārstāvja funkciju īstenošanu palīdz nodrošināt Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās birojs (turpmāk – Birojs). Birojs ir Ārlietu ministrijas struktūrvienība. Neskaitot Pārstāvi, 2015.gada pirmajos trīs ceturkšņos Birojā strādāja četri darbinieki, savukārt 2015.gada nogalē Birojā bija pieci darbinieki.
13. Ziņojums par Pārstāvja darbu 2015.gadā ir sagatavots, pamatojoties uz Noteikumu 8.punktu, kas paredz, ka Pārstāvis ne retāk kā reizi gadā sniedz Ministru kabinetam pārskatu par savu darbu. Ziņojums sastāv no divām daļām: ziņojuma A.daļa sniedz informatīvu pārskatu un statistikas datus par Pārstāvja darbu, sūdzību plūsmu Tiesā un to izskatīšanas rezultātiem, kā arī Pārstāvja darbu ANO ietvaros. Ziņojuma B.daļa sniedz analītisku pārskatu par Tiesas prakses attīstību un virzienu 2015.gadā Tiesā izskatītajās Latvijas lietās. Izvērstā informācija par Tiesas 2015.gadā pieņemtajiem nolēmumiem Latvijas lietās ir ietverta ziņojumam pievienotajā pielikumā.

¹ Noteikumu 10.punkts.

² Noteikumu 11.punkts.

³ Noteikumu 12.punkts.

⁴ Noteikumu 13.punkts.

A.DAĻA

INFORMATĪVS PĀRSKATS PAR PĀRSTĀVJA DARBU

I. PĀRSTĀVĪBA TIESĀ

14. Nenoliedzami, procentuāli vislielākais Pārstāvja ikdienas darbs ir saistīts ar Latvijas valsts interešu pārstāvību Tiesā. Proti, īstenojot Latvijas valsts interešu pārstāvību Tiesā, Pārstāvim ir jāveic šādi uzdevumi:
 - a) Tiesas noteiktajos termiņos, pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, jāsaprot un jāiesniedz Tiesā valdības sākotnējā pārstāvības pozīcija un turpmākie paskaidrojumi angļu vai franču valodā; jāsniedz viedoklis par taisnīgas atlīdzības prasībām; jāsaprot un jāiesniedz citu Tiesas pieprasītu informāciju;
 - b) jāsaprot un jāiesniedz Ministru kabinetam informatīvais ziņojums par ieteicamo valdības nostāju gadījumos, kad lietā ir jāpieņem lēmums par mierizlīgumu vai vienpusējo deklarāciju; kad Tiesa lietā nozīmējusi tiesas sēdi lietas mutvārdu izskatīšanai; kad Tiesa lietā pieņēmusi nolēmumu, kurā konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums Latvijā vai piešķirta materiāla kompensācija; kad jāpieņem lēmums par Tiesas sprieduma iespējamo pārsūdzēšanu Lielajā palātā; kad jāpieņem lēmums par iesaistīšanos lietā trešās puses statusā;
 - c) Tiesas nolēmumu izpildes ietvaros jānodrošina Tiesas nolēmumu tulkošana latviešu valodā, publicēšana un izplatīšana; jāiesaista un jākoordinē veicamie pasākumi Tiesas nolēmumu izpildei – gan individuāla rakstura (kompensācijas izmaksa un tiesību aizskāruma rezultātā zaudēto tiesību atjaunošana), gan vispārēja rakstura (pasākumi, lai līdzīgi pārkāpumi neatkārtotos nākotnē); jāsaprot informācija par nolēmumu izpildi angļu valodā, iesniegšanai Eiropas Padomes Ministru komitejā.
15. Ņemot vērā plašās Pārstāvja funkcijas, pārstāvot Latvijas valsts intereses Tiesā, Pārstāvja darba apjoms ir lielā mērā atkarīgs no Tiesas darba apjoma un ļoti strikti pakārtots Tiesas noteiktajiem termiņiem. Tāpēc, šī ziņojuma lielākā daļa neizbēgami ir veltīta ar pārstāvību Tiesā saistītajam Pārstāvja darbam, sniedzot pārskatu gan par sūdzību plūsmu Tiesā, gan Tiesas pieņemtajiem nolēmumiem Latvijas lietās, gan šo nolēmumu izpildi.
16. Pārstāvības jomā Tiesā 2015.gadā kā īpaši apjomīgus un nozīmīgus Pārstāvja darbus jāatzīmē Latvijas valsts interešu pārstāvība mutvārdu procesā divās Tiesas Lielajā palātā izskatāmajās lietās: *Avotiņš pret Latviju* un *Jeronovičs pret Latviju*. Lietas *Avotiņš pret Latviju* pamatā ir sūdzība par tiesību uz taisnīgu tiesu iespējamu pārkāpumu saistībā ar ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu, atbildētājam klāt neesot, un vēlāku izpildi Latvijā, piemērojot Eiropas Savienības tiesības, proti, Briseles I Regulu. Savukārt lietas *Jeronovičs pret Latviju* pamatā ir jautājums par valsts pienākumu atjaunot kriminālprocesu pret trešajām personām, kurš ticis izbeigts vairāk nekā pirms 10 gadiem nozieguma sastāva trūkuma dēļ, uz jaunatklātu apstākļu pamata, kur par jaunatklātu apstākli, iesniedzēja ieskatā, kalpo Tiesas lēmums par valdības vienpusējās deklarācijas apstiprināšanu.
17. Tikpat nozīmīgs un apjomīgs, kaut arī no tiešajām funkcijām neizrietošs, ir Pārstāvja paveiktais konkursā uz vakanto Tiesas tiesneša amata vietu organizēšanā, kura rezultātā 2015.gada 24.jūnijā Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja Tiesas tiesneša amatā ievēlēja Mārtiņu Mitu, kā arī *ad hoc* tiesnešu saraksta papildināšana.

18. Apkopojot 2015.gadā Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai nosūtītās sūdzības par iespējamiem Konvencijas un tās protokolu pārkāpumiem Latvijā, kā arī Tiesas pieņemtajos nolēmumos Latvijas lietās izdarītos secinājumus, jāatzīst, ka joprojām aktuāli ir jautājumi par iespējami nepamatotu iejaukšanos personas privātajā un ģimenes dzīvē (Konvencijas 8.pants), nepamatotu personas brīvības ierobežošanu (Konvencijas 5.pants), kā arī dažādi ar tiesībām uz taisnīgu tiesu saistīti aspekti (Konvencijas 6.pants).

I.1. BIROJA LIETVEDĪBĀ ESOŠĀS LIETAS

19. 2015.gada 31.decembrī Biroja lietvedībā atradās 69 “aktīvās” lietas, proti, lietas, kurās abas puses ir lūgtas sniegt savus paskaidrojumus vai jau ir tos iesniegušas, bet Tiesa vēl nav pieņēmusi galīgo nolēmumu. Divas no šīm aktīvajām lietām šobrīd atrodas izskatīšanā Tiesas Lielajā palātā⁵. Lai gan atsevišķās lietās tiesvedība Tiesā turpinās kopš 2008./2009.gada, tomēr pēdējos gados, neskatoties uz to, ka katru gadu Birojs no Tiesas saņem jaunas lietas, ir novērojama konstanta tendence pamazām samazināties joprojām tiesvedībā esošo lietu skaitam.
20. Laika posmā no Konvencijas spēkā stāšanās Latvijā 1997.gada 27.jūnijā līdz 2015.gada 31.decembrim, Tiesa ir lūgusi Latvijas valdību sniegt savus paskaidrojumus kopumā 328 lietās, no kurām 20 lietas tika saņemtas 2015.gadā⁶. Jāuzsver, ka Latvijas valdībai tās paskaidrojumu sniegšanai tiek nosūtīta proporcionāli neliela daļa no Tiesā iesniegtajām sūdzībām, jo lielākā daļa sūdzību tiek noraidītas procesuālu apsvērumu dēļ, valdības paskaidrojumus nemaz nelūdzot.
21. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājies 2015.gadā Latvijas valdībai atsūtīto jauno lietu skaits. Tomēr šāds jauno lietu skaita samazinājums ir likumsakarīgs. Pirmkārt, lielu ietekmi uz sūdzību plūsmu Tiesā, tai skaitā Latvijas lietās, ir atstājis jaunais Tiesas Reglamenta 47.punkts, kas nosaka daudz stingrākas prasības iesnieguma iesniegšanai Tiesā. Otrkārt, lietu apriti Tiesā 2015.gadā ietekmēja no Latvijas ievēlēto tiesnešu maiņa, proti, 2014.gada 31.decembrī tiesneses darbu Tiesā beidza I.Ziemele, savukārt jaunievēlētais tiesnesis M.Mīts uzsāka darbu Tiesā pēc zvēresta nodošanas 2015.gada 3.septembrī. Visbeidzot, valdības komentāru sniegšanai nosūtīto lietu skaita samazinājumu rada arī efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu nodrošināšana nacionālajā līmenī. Piemēram, pateicoties administratīvo tiesu darbam, ir ievērojami samazinājies ieslodzīto personu sūdzību skaits saistībā ar dažādiem ieslodzījuma aspektiem, kas vēl pāris gadus atpakaļ veidoja salīdzinoši lielu sūdzību proporciju.
22. Saskaņā ar Tiesas apkopotajiem statistikas datiem⁷, 2015.gadā Tiesa tālākai virzībai, proti, izlemšanai vienam tiesnesim, trīs tiesnešu komitejai vai septiņu tiesnešu palātai, nodeva 246 jaunās lietas ar sūdzībām par iespējamiem Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumiem Latvijā. Savukārt no jau reģistrētajām lietām, tai skaitā iepriekšējos gados, 2015.gadā Tiesa noraidīja 406 pieteikumus.

⁵ Avotiņš pret Latviju un Jeronovičs pret Latviju.

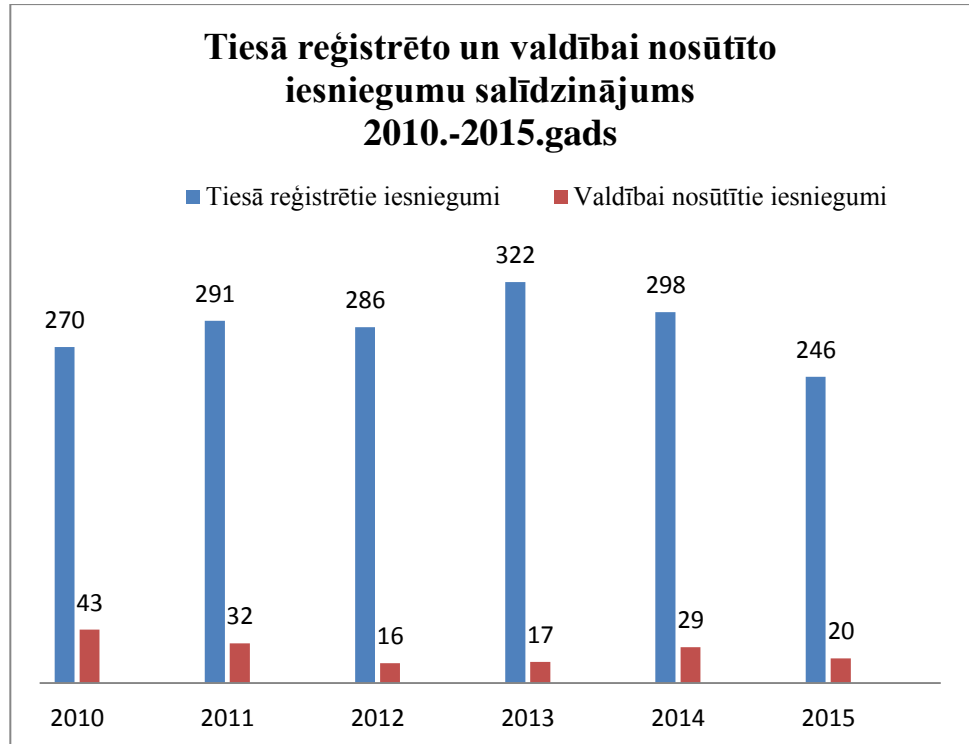
⁶ R.Š pret Latviju, Močuļskis pret Latviju, Sergets pret Latviju, Ābele pret Latviju, Vītols pret Latviju, Taubenbergs pret Latviju, Dupate pret Latviju, Ēcis pret Latviju, Āpša pret Latviju, Kraujas HES pret Latviju, O.G. (VIII) pret Latviju, O.G. (III) pret Latviju, Rodina pret Latviju, Jevdokimovs pret Latviju, Savickis un citi pret Latviju, Jaunzems un citi pret Latviju, Rakuzovs pret Latviju, Cīnis pret Latviju, Pīlāgs pret Latviju, Dumpe pret Latviju.

⁷ Tiesas sagatavotie pārskati pieejami:

http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=reports&c=#n1347956587550_pointer

23. 2015.gada 31.decembrī Tiesā izskatīšanu gaidīja kopumā 159 lietas ar sūdzībām par Konvencijas vai tās protokolu iespējamiem pārkāpumiem Latvijā, no kurām 28 lietas jeb 17% bija nodotas izskatīšanai vienam tiesnesim; 63 lietas jeb 40% izskatīšanai Tiesas palātai septiņu tiesnešu sastāvā vai trīs tiesnešu komitejai; 63 lietas jeb 40% tikušas nosūtītas valdības paskaidrojumu sniegšanai un 5 lietas jeb 3% tika atzītas par pieņemamām izskatīšanai pēc būtības.
24. Tiesā reģistrēto un valdībai nosūtīto iesniegumu skaita salīdzinājums ir attēlots Tabulā Nr. 1.

Tabula Nr. 1

25. Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, 2015.gadā no Tiesas saņemtajās jaunajās lietās vislielāko īpatsvaru sastādīja sūdzības par iespējamu nepamatotu iejaukšanos personas privātajā un ģimenes dzīvē (Konvencijas 8.pants), turklāt visdažādākajos aspektos, piemēram, saistībā ar tiesībsargājošo iestāžu rīcību kratīšanas laikā, publikācijām masu medijos, piespiedu ārstēšanu, kā arī ieslodzījuma kontekstā. Tāpat kā iepriekšējos gados, lielu proporciju sastāda sūdzības par to, ka tikušas liegtas tiesības uz taisnīgu tiesu (Konvencijas 6.pants): gan kriminālprocesā, kas sekoja Eiropas apcietinājuma lēmuma izpildei, gan administratīvajā procesā (tiesības uz pieeju tiesai, nevainīguma prezumpcija un tiesībsargājošo iestāžu veiktā uzskūšana). Turklāt visas šīs sūdzības skar līdz šim Latvijas kontekstā nevērtētus tiesību uz taisnīgu tiesu aspektus, piemēram, par personas izdošanu tiesāšanai Latvijā uz Eiropas apcietinājuma lēmuma pamata.
26. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2015.gadā saņemtajās lietās ir samazinājies sūdzību skaits par tiesību uz personisko brīvību un drošību pārkāpumiem (Konvencijas 5.pants) un ar ieslodzījuma apstākļiem saistītās ieslodzīto personu sūdzības (Konvencijas 3.pants). Toties Latvijas valdības paskaidrojumu sniegšanai ir nosūtītas sūdzības, kas līdz šim ir veidojušas

salīdzinoši mazu sūdzību proporciju – tiesības uz dzīvību (Konvencijas 2.pants), diskriminācijas aizliegums (Konvencijas 14.pants) un tiesības uz īpašumu (Konvencijas 1.protokola 1.pants). Visbeidzot, atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, 2015.gadā Tiesa nevienā lietā nelūdza sniegt Latvijas valdības paskaidrojumus saistībā ar valsts amatpersonu iespējamo vardarbību un iespējamās vardarbības izmeklēšanas efektivitātes trūkumu (Konvencijas 3.pants).

27. 2015.gadā tiesvedībā Tiesas Lielajā palātā lietā *Jeronovičs pret Latviju* kā trešā puse ir iesaistījies Helsinku Cilvēktiesību Fonds, kas iesniedza savus rakstveida paskaidrojumus. Pārskata periodā Tiesa nevienā Latvijas lietā nav lēmusi par pagaidu aizsardzības pasākumu (*interim measures*) noteikšanu saskaņā ar Tiesas Reglamenta 39.punktu.
28. Papildus valdības pārstāvības pozīcijas sagatavošanai un iesniegšanai Tiesā kopumā 23 lietās, 2015.gadā Pārstāvis iesniedza Tiesai valdības turpmākos paskaidrojumus un paskaidrojumus par taisnīgu atlīdzību 17 lietās, kā arī vienā lietā sagatavoja un iesniedza Tiesā apelācijas sūdzību. Turpinot 2014.gadā uzsākto, Pārstāvis strādāja pie mierizlīguma procesa vairākās lietās.

I.2. TIESAS PIENĒMTIE NOLĒMUMI

29. Izlemjot Tiesā iesniegtās sūdzības, Tiesa pieņem vai nu spriedumu vai lēmumu. Lēmumi, spriedumi, kurus pieņēmusi trīs tiesnešu komiteja, un Tiesas Lielās palātas spriedumi stājas spēkā to paziņošanas dienā. Tiesas palātas septiņu tiesnešu sastāvā pieņemtie spriedumi stājas spēkā trīs mēnešus pēc pasludināšanas, ja neviena no pusēm tos nepārsūdz vai pēc apelācijas sūdzības noraidīšanas. Lai gan bieži Tiesas lēmumiem netiek piešķirta pietiekama uzmanība, arī tie veido Tiesas judikatūru, turklāt pietiekami apjomīgu un svarīgu. Tādēļ šī ziņojuma B.daļā tiek analizēti gan Tiesas 2015.gadā pasludinātie spriedumi, gan lēmumi.
30. Kopš Konvencijas spēkā stāšanās Latvijā, līdz 2015.gada 31.decembrim Tiesa kopumā ir paziņojusi 274 nolēmumus Latvijas lietās. Lielāko proporciju sastāda 128 lēmumi⁸, ar kuriem sūdzības noraidītas kā nepieņemamas tālākai izskatīšanai vai lietas tikušas svītrotas no Tiesā izskatāmo lietu saraksta, jo iesniedzēji nevēlējās uzturēt savu sūdzību, vai lieta tika atrisināta nacionālajā līmenī. Tiesa ir paziņojusi 47 lēmumus, apstiprinot mierizlīgumu vai vienpusējo deklarāciju un piešķirot iesniedzējiem taisnīgu atlīdzību. No kopumā Tiesas pieņemtajiem 99 spriedumiem Latvijas lietās⁹, 15 lietās nav konstatēts neviens Konvencijas vai tās protokolu pantu pārkāpums¹⁰.
31. Augšminētie dati ļauj secināt, ka 2015.gada nogalē valstij „labvēlīgo” nolēmumu skaits, salīdzinājumā ar lietām, kurās Tiesa ir konstatējusi vismaz vienu vai vairākus Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumus (tai skaitā lietas, kurās noslēgts mierizlīgums vai apstiprināta vienpusējā deklarācija), joprojām saglabājas nedaudz lielāks.

⁸ Tiesas lēmumu pieņemšanas un publicēšanas jeb paziņošanas datumi atšķiras. Tā kā puses tiek informētas par Tiesas lēmumiem tikai pēc to paziņošanas (publicēšanas Tiesas tiešsaistes vietnē HUDOC), šajā pārskatā ir minēti tie lēmumi, kuri tikuši publicēti laika posmā līdz 2015.gada 31.decembrim.

⁹ Šis skaitlis atspoguļo spēkā stājušos Tiesas spriedumus galīgajā instancē, kā arī ietver divus spriedumus, kas 2015.gada 31.decembrī vēl nebija stājušies spēkā.

¹⁰ Viens spriedums vēl nebija stājies spēkā 2015.gada 31.decembrī.

32. 2015.gada ietvaros Tiesa kopumā ir paziņojusi 28 nolēmumus: 7 spriedumus¹¹, 6 lēmumus, ar kuriem apstiprināts mierizlīgums vai valdības vienpusējā deklarācija¹² un 15 lēmumus par sūdzību noraidīšanu vai svītrosānu¹³. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, kopējais 2015.gadā Tiesas pieņemto nolēmumu skaits Latvijas lietās ir nedaudz samazinājies, īpaši samazinoties spriedumu skaitam, jo salīdzinājumā ar 2014.gadu, 2015.gadā Tiesas pieņemto spriedumu skaits ir gandrīz trīs reizes mazāks. Tomēr ir pieaudzis to lietu skaits, kurās Tiesa ir akceptējusi mierizlīgumu vai vienpusējo deklarāciju¹⁴. Tiesas pieņemto nolēmumu skaita samazinājumu 2015.gadā viennozīmīgi ietekmēja no Latvijas Tiesā ievēlēto tieņu maiņa.
33. Kopumā 2015.gadā Tiesa atlīdzībās piešķīra 59 680 eiro. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Tiesas piespriešanās kompensācijas apmērs ir ievērojami samazinājies, tomēr tam ir objektīvi iemesli – gan ievērojamais spriedumu skaita samazinājums, gan fakts, ka 2015.gadā nevienā lietā netika piespriesta materiālā kaitējuma kompensācija. Turklāt vienā no 2015.gadā pasludinātajiem spriedumiem Tiesa uzskatīja, ka pārkāpuma konstatēšana pati par sevi bija pietiekams atlīdzinājums (*Nassr Allah pret Latviju*), bet vienā lietā iesniedzējs nebija lūdzis kompensāciju (*Miķelsons pret Latviju*). Kopumā no Konvencijas spēkā stāšanās brīža līdz 2015.gada 31.decembrim Tiesa kompensācijās kopumā ir piespriedusi 1 898 837 eiro. Jāuzsver, ka Tiesas piespriešanās kompensācijas apmēru ietekmē Tiesas konstatēto pārkāpumu skaits un raksturs, iesniedzēju skaits konkrētajā lietā, kā arī tas, cik ilgi lieta atradusies izskatīšanā Tiesā.
34. Daļa no 2015.gadā pieņemtajiem spriedumiem konstatējām problēmām, piemēram, tiesības uz brīvību un drošību, aizturēšanas vai apcietinājuma pamatotība un kontrole, tai skaitā patvēruma kontekstā, privātās dzīves nepamatota ierobežošana saistībā ar pārkāpumiem medicīnas jomā, Tiesa jau bija identificējusi iepriekš. Tomēr arī 2015.gadā Tiesas judikatūra Latvijas lietās iezīmē jaunus problēmējautājumus, piemēram, privātās dzīves nepamatota ierobežošana saistībā ar telefonsarunu noklausīšanos (*Meimanis pret Latviju*) un vārda brīvības ierobežošana darba strīdu kontekstā (*Rubins pret Latviju*).
35. Par katru Tiesas pieņemto spriedumu, kurā tiek konstatēts Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, Pārstāvis gatavo informatīvo ziņojumu Ministru kabinetam, kurš tiek saskaņots ar kompetentajām valsts institūcijām un kurā tiek sniegts īss pārskats par lietas virzību Tiesā, faktiskajiem apstākļiem, Tiesas secinājumiem un identificētajām problēmām, ierosinot pasākumus sprieduma izpildei un līdzīgu pārkāpumu novēršanai, kas var būt gan grozījumi tiesiskajā regulējumā, gan izmaiņas pastāvošajā praksē. Tāpat par katru Tiesas pieņemto nolēmumu Pārstāvis gatavo informatīvu apkopojumu, kurš tiek publicēts Ārlietu ministrijas, Pārstāvja Biroja un Augstākās tiesas tiešsaistes vietnēs, tādējādi informējot sabiedrību par Tiesas judikatūras attīstību Latvijas lietās, Tiesas vērtējumu un secinājumiem.
36. Lietu kategoriju, kurās Tiesa nesaskatīja Konvencijas pārkāpumu, veido sūdzības par personas brīvības nepamatotu ierobežošānu un tiesību uz taisnīgu tiesu iespējamiem pārkāpumiem. Šajā, Latvijai “labvēlīgo” lietu kategorijā kā īpaši nozīmīgu jāatzīmē Tiesas

¹¹ Lietās *Rubins pret Latviju*, *Petropavlovskis pret Latviju*, *Elberte pret Latviju*, *Davidovs pret Latviju*, *Nassr Allah pret Latviju*, *Meimanis pret Latviju* un *Miķelsons pret Latviju*.

¹² Lietās *Kurganovs pret Latviju*, *Alekseeva pret Latviju*, *Frolova pret Latviju*, *Suleimanova pret Latviju*, *Bačilova pret Latviju* un *Daņilovs pret Latviju*.

¹³ Lēmumi lietās, kuri tikuši publicēti laika posmā no 2015.gada 1.janvāra līdz 31.decembrim: *Vdovins pret Latviju*, *Pūce pret Latviju*, *Āboliņš pret Latviju*, *Gubenko pret Latviju*, *Kibermanis pret Latviju*, *Sproģe pret Latviju*, *Galviņš pret Latviju*, *X.un citi pret Latviju*, *Pancers pret Latviju*, *O.G.(II) pret Latviju*, *Zikovs pret Latviju*, *Kaulakans pret Latviju*, *Andreasen pret 27 ES dalībvalstīm*, *Tučs pret Latviju*, *Cvečkovskis pret Latviju*.

¹⁴ Spriedums spriedums lietā *Avotiņš pret Latviju* ir pārsūdzēts un atrodas izskatīšanā Tiesas Lielajā palātā.

spriedumu lietā *Petropavlovskis pret Latviju*, ar kuru Tiesa apstiprināja, ka personai nav subjektīvu tiesību uz pilsonību un demokrātiska valsts ir tiesīga izvirzīt personām, kuras vēlas iegūt šīs valsts pilsonību, lojalitātes kritēriju, taču tas neierobežo personu tiesības kritizēt valsts īstenoto politiku.

37. Kā jaunu un ļoti apsveicamu tendenci Tiesas darbā 2015.gadā varēja novērot lietu aprites ātruma Tiesā palielināšanos arī lietās, kurām nav noteikts īpaši prioritārs statuss. Proti, ievērojami samazinājās laiks no brīža, kad Tiesa bija nosūtījusi lietu valdības paskaidrojumu sniegšanai līdz Tiesas galīgā nolēmuma pieņemšanas brīdim. Piemēram, lietās *Nassr Allah pret Latviju* un *Miķelsons pret Latviju* spriedumi tika pasludināti nedaudz vairāk nekā gadu pēc lietas nosūtīšanas valdības paskaidrojumu sniegšanai.
38. Tabulā Nr.2 ir atspoguļoti statistikas dati par Tiesas pieņemto spriedumu un lēmumu skaita dinamiku laika posmā no 2010.gada līdz 2015.gadam.

Tabula Nr.2

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Spriedumu skaits kopā	4	12	14	10	19	7
Spriedumi, kuros konstatēti pārkāpumi	3	10	10	10	16 ¹⁵	6
Spriedumi, kuros nav konstatēti pārkāpumi	1	2	4	0	2	1
Lēmumi, ar kuriem sūdzības noraidītas pēc valdības pozīcijas saņemšanas (t.sk., ja iesniedzēji vairs nevēlas uzturēt savu sūdzību)	16	12	18	14	14	12
Lēmumi, ar kuriem apstiprināti mierizlīgumi, vienpusējās deklarācijas	7	4	3	0	0	6

I.2.1. Tiesas lēmumi

39. Kā jau minēts iepriekš, proporcionāli lielāko Tiesas pieņemto nolēmumu skaitu veido lēmumi, ar kuriem sūdzības tikušas noraidītas kā nepieņemamas tālākai izskatīšanai saskaņā ar Konvencijas 35.pantu, un lēmumi, kas svītrot lietas no Tiesā izskatāmo lietu saraksta saskaņā ar Konvencijas 37.panta 1.punktu, jo iesniedzēji nevēlējās uzturēt savu sūdzību vai lieta jau ir atrisināta nacionālajā līmenī.
40. 2015.gadā Tiesa pieņēma 15 lēmumus, ar kuriem Tiesā iesniegtās sūdzības tika noraidītas vai svītrotas no Tiesā izskatāmo lietu saraksta un sešus lēmumus, ar kuriem tika apstiprināts mierizlīgums vai vienpusējā deklarācija.¹⁶ Tā kā Tiesas pieņemtie lēmumi ir galīgi un nepārsūdzami, tad šajās lietās tiesvedība tiek pilnībā izbeigta. Tomēr lēmumu par mierizlīguma apstiprināšanu izpilde tiek uzraudzīta, jo ar šiem lēmumiem tiek apstiprināta

¹⁵Spriedums lietā *Vistiņš un Perepjolkins pret Latviju* attiecas vienīgi uz jautājumu par taisnīgas atlīdzības apmēru.

¹⁶Lēmumi, kuri tikuši publicēti laika posmā no 2015.gada 1.janvāra līdz 2015.gada 31.decembrim.

mierizlīguma summa, kuru valstij ir pienākums samaksāt iesniedzējam trīs mēnešu laikā pēc lēmuma paziņošanas.

41. No augšminētajiem 15 lēmumiem, 11 gadījumos Tiesa atzina, ka iesniedzēju sūdzības nav pieņemamas izskatīšanai pēc būtības¹⁷; turklāt trīs lietas Tiesa noraidīja, nelūdzot Latvijas valdības paskaidrojumus¹⁸. Fakts, ka Tiesa noraida lietu, neprasot valdības viedokli, liecina par to, ka šajās sūdzību kategorijās pastāv pietiekami labi iedibināta Tiesas judikatūra. Savukārt četrās no 15 lietām Tiesa pieņēma lēmumu par lietu svītrošanu no Tiesā izskatāmo lietu saraksta, jo pēc valdības paskaidrojumu iesniegšanas sūdzības iesniedzēji vairs neuzturēja savu sūdzību.¹⁹ Turklāt vairākums lietu tika izlemtas trīs tiesnešu komitejā.
42. Iemesli sūdzību noraidīšanai ir bijuši ļoti dažādi – nacionālo tiesību aizsardzības mehānismu neizsmelšana, proti, iesniedzēji nebija vērsušies Satversmes tiesā, administratīvajā tiesā (lietās par apstākļiem un medicīnisko aprūpi brīvības atņemšanas vietās) vai ar civilprasību vispārējās jurisdikcijas tiesā, nebija izmantojuši Kriminālprocesa likumā paredzētos tiesību aizsardzības mehānismus, vai sūdzības tika atzītas par acīmredzami nepamatotām.
43. Visbeidzot, pēc zināma pārtraukuma, tiesvedībā Tiesā tiek izmantoti mierizlīgumi un vienpusējās deklarācijas, kā rezultātā 2015.gadā tiesvedība tika izbeigta sešās lietās uz Tiesas apstiprinātā mierizlīguma vai vienpusējās deklarācijas pamata. Vairumā šo lietu sūdzību pamatā bija nesamērīgi ilgi tiesvedības termiņi, proti, jautājumi, par kuriem ir ilgstoša un labi iedibināta Tiesas judikatūra.
44. Izvērstāka informācija par Tiesas 2015.gadā pieņemtajiem lēmumiem ir apkopota ziņojuma pielikumā.

I.2.2. Tiesas spriedumi

45. No Tiesas kopumā pieņemtajiem 99 spriedumiem kopš 1997.gada Latvijas lietās, 2015.gadā tika pieņemti 7 spriedumi, kas ir gandrīz trīs reizes mazāk, salīdzinot ar 2014.gadu. No 2015.gadā pasludinātajiem spriedumiem līdz 2015.gada 31.decembrim spēkā vēl nebija stājies spriedums lietā *Miķelsons pret Latviju*.
46. Apkopojot Tiesas secinājumus spriedumos, kuros konstatēts Konvencijas pārkāpums, 2015.gadā lielāko kategoriju veido sūdzības par Konvencijas 5.pantā garantēto tiesību uz personas brīvību un drošību dažādiem aspektiem: apcietinājuma tiesiskums un ilgums, aizturēšanas tiesiskuma pārbaudes termiņi patvēruma kontekstā, pieeja kriminālprocesa materiāliem drošības līdzekļa pārsūdzēšanai (*Davidovs pret Latviju*, *Nassr Allah pret Latviju*, *Miķelsons pret Latviju*). Divās lietās Tiesa saskatīja Konvencijas 8.pantā garantēto tiesību uz privāto dzīvi pārkāpumu – medicīniskās aprūpes jomā (*Elberte pret Latviju*) un saistībā ar tiesībsargājošo iestāžu veikto telefonsarunu noklausīšanos (*Meimanis pret Latviju*). Turklāt lietā *Elberte pret Latviju* Tiesa konstatēja arī Konvencijas 3.panta pārkāpumu.
47. 2015.gadā Tiesa pirmo reizi vērtēja sūdzību par Konvencijas 10.pantā garantēto tiesību uz vārda brīvību nepamatotu ierobežošanu darba strīda kontekstā saistībā ar iesniedzēja

¹⁷ *Vdovins pret Latviju*, *Zikovs pret Latviju*, *O.G.(II) pret Latviju*, *Pancers pret Latviju*, *X. un citi pret Latviju*, *Sproģe pret Latviju*, *Kibermanis pret Latviju*, *Gubenko pret Latviju*.

¹⁸ *Pūce pret Latviju*, *Āboliņš pret Latviju*, *Andreassen pret 27 ES dalībvalstīm*.

¹⁹ *Cvečkovičs pret Latviju*, *Tučs pret Latviju*, *Kaulakanspret Latviju*, *Galviņš pret Latviju*.

atbrīvošanu no darba Rīgas Stradiņa universitātē (RSU) pēc tam, kad viņš bija nosūtījis vairākas e-pasta vēstules RSU rektoram (*Rubins pret Latviju*). Tiesa atzina, ka šajā lietā vārda brīvības ierobežojums bija nesamērīgs, jo īpaši tāpēc, ka nacionālās tiesas nebija vērtējušas sabiedrības interesi uzzināt par e-pastā norādīto informāciju, nebija vērtējušas iesniedzēja rīcības motīvus un piemērotās sankcijas bardzību, kas nākotnē varētu atturēt arī citus RSU darbiniekus no kritikas paušanas.

48. Lietā *Rubins pret Latviju* Latvijas valdība iesniedza Tiesā lūgumu par lietas nodošanu izskatīšanai Tiesas Lielajā palātā saskaņā ar Konvencijas 43.pantu, tomēr šis lūgums netika apmierināts. Līdzīgi Tiesa noraidīja iesniedzēja apelācijas sūdzību lietā *Petropavlovskis pret Latviju*.
49. 2015.gadā pasludinātajos Tiesas nolēmumos kopumā piešķirtas kompensācijas 59 680 eiro apmērā (salīdzinājumam – 2014.gadā tika piespriesti 1 330 640 eiro). No tiem 32 530 eiro tika piespriesti uz sprieduma pamata, kur atlīdzība par morālo kaitējumu sastāda 29 750 eiro un tiesāšanās izdevumi 2 780 eiro. Savukārt lietās, kurās Tiesa apstiprināja mierizlīgumu vai vienpusējo deklarāciju, kopējais atlīdzības apmērs sastādīja 27 150 eiro.
50. Izvērstāka informācija par Tiesas 2015.gadā pieņemtajiem spriedumiem ir ietverta ziņojuma pielikumā.

I.3. TIESAS NOLĒMUMU IZPILDE

51. Pēc Tiesas nolēmuma spēkā stāšanās tā izpildes uzraudzība tiek nodota Eiropas Padomes (EP) Ministru Komitejai, kuras funkcijās ir vērtēt, vai nacionālajā līmenī veiktie pasākumi Tiesas nolēmumā identificēto problēmu novēršanai ir atbilstoši un pietiekami. Šādi pasākumi ietver gan individuāla rakstura darbības, piemēram, Tiesas piesprietās atlīdzības samaksa, gan vispārēja rakstura darbības, piemēram, grozījumi normatīvajā regulējumā, pastāvošās prakses maiņa. Informācija par veiktajiem pasākumiem tiek atspoguļota rīcības ziņojumā vai rīcības plānā, kurš sešu mēnešu laikā pēc nolēmuma stāšanās spēkā ir jāsniedz EP Ministru komitejā. Pārstāvja sagatavotie un iesniegtie rīcības ziņojumu un rīcības plāni tiek apkopoti un publicēti Ministru komitejas tiešsaistes vietnē.²⁰ Ja EP Ministru komiteja uzskata, ka valsts-atbildētājas īstenotie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu līdzīgus pārkāpumus nākotnē, tā pieņem rezolūciju par nolēmuma izpildi un ar tās pieņemšanu nolēmums tiek uzskatīts par izpildītu. Līdz ar Konvencijas 14.protokola spēkā stāšanos, izpildes uzraudzībai ir pakļauti arī Tiesas lēmumi par mierizlīguma apstiprināšanu, kas vairumā gadījumos aprobežojas ar Tiesas piesprietās atlīdzības samaksu iesniedzējam.
52. Šobrīd EP Ministru komiteja uzrauga Tiesas nolēmumu izpildi 62 Latvijas lietās²¹, kas ir par astoņām lietām vairāk, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Tās, pirmkārt, ir lietas, kur sūdzību pamatā ir apstākļi un režīms brīvības atņemšanas vietās, valsts amatpersonu iespējamā vardarbība un sūdzību par vardarbību efektīva izmeklēšana (Konvencijas 3.pants). Otrkārt, tās ir sūdzības par tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumiem dažādos griezumos (Konvencijas 6.pants). Treškārt, tās ir sūdzības, kas saistītas ar pirmstiesas apcietinājuma tiesiskumu, ilgumu, pamatotības kontroles trūkumu, rīcībnespējīgu personu prettiesisku ievietošanu psihiatriskajā slimnīcā vai sociālās aprūpes centrā (Konvencijas 5.pants). Joprojām izpildes

²⁰http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=&StateCode=LVA&SectionCode=

²¹ Tupat.

procesā atrodas lietas par ļoti seniem notikumiem, kā arī jautājumiem, kuri jau ir atrisināti normatīvajā regulējumā un praksē, tai skaitā, izveidojot efektīvus tiesību aizsardzības mehānismus. Piemēram, personu tiesības netraucēti vērsties ar pieteikumu Tiesā (Konvencijas 34.pants) un kriminālprocesa vai apcietinājuma ilgums (Konvencijas 5. un 6.pants). Visbeidzot, 2015.gadā izpildes uzraudzībai ir nodota jauna lietu kategorija – lietas, kurās Tiesa ir apstiprinājusi pušu panākto mierizlīgumu.

53. Turpinot uzsākto, 2015.gadā Pārstāvis aktīvi strādāja spriedumu izpildes jomā, gan papildinot un aktualizējot jau iesniegtos rīcības ziņojumus, gan sagatavojot informāciju par Tiesas 2014.-2015.gadā pieņemtajiem nolēmumiem. Rezultātā, 2015.gadā, sadarbojoties ar atbildīgajām valsts institūcijām, Pārstāvis sagatavoja, papildināja un iesniedza EP Ministru komitejā rīcības ziņojumus par Tiesas nolēmumu izpildi kopumā 16 lietās²², tai skaitā konsolidēto rīcības ziņojumu par septiņiem spriedumiem, kuros Tiesa konstatējusi Konvencijas 3.panta pārkāpumu saistībā ar sūdzībām par dažādiem ar ieslodzījumu saistītiem aspektiem, attiecībā uz kuriem šobrīd nacionālajā līmenī pastāv efektīvs tiesību aizsardzības mehānisms.
54. Pateicoties Pārstāvja ieguldītajam darbam Tiesas nolēmumu izpildē, 2015.gadā EP Ministru komiteja pieņēma lēmumu par izpildes uzraudzības pabeigšanu rekordlielā lietu skaitā – deviņās lietās²³, tai skaitā divās mierizlīguma lietās. Divas no lietām, kurās 2015.gadā tika pieņemta EP Ministru komitejas rezolūcija, bija nodotas izpildei tikai 2015.gada sākumā. Kā īpaši nozīmīgas Latvijai jāuzsver EP Ministru komitejas rezolūcijas par Tiesas nolēmumu izpildi lietās *X. pret Latviju* un *Vistiņš un Perepjolkins pret Latviju*.
55. Spriedumu izpildes ietvaros nacionālajā līmenī Pārstāvis informē kompetentās valsts iestādes par Tiesas konstatētajām problēmām, sagatavojot, saskaņojot ar iesaistītajām iestādēm un iesniedzot izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu, kurā indikatīvi norāda konkrētā sprieduma izpildei nepieciešamos pasākumus, kā arī rosina diskusiju par nepieciešamajiem grozījumiem un uzlabojumiem pastāvošajā tiesiskajā regulējumā un praksē. Šim mērķim Tieslietu ministrijā ir izveidota speciāla darba grupa, kuras ietvaros Pārstāvis regulāri informē par ne tikai Tiesas spriedumos jau konstatētajām problēmām, bet arī par problēmjautājumiem, kas izriet no lietām, kurās tiesvedība turpinās. Piemēram, šīs darba grupas ietvaros Pārstāvis ir atkārtoti aktualizējis jautājumu par iespējamiem nacionāliem tiesību aizsardzības mehānismiem saistībā ar tiesvedības termiņiem civillietu izskatīšanā.
56. Viens no ļoti svarīgiem vispārēja rakstura pasākumiem spriedumu izpildē ir Tiesas spriedumu Latvijas lietās (pēc to spēkā stāšanās) tulkošana latviešu valodā, tulkojumu rediģēšana, publicēšana un izplatīšana, īpaši ņemot vērā, ka līdzīgu pārkāpumu novēršanai bieži pietiek ar pastāvošās prakses maiņu. Šīs Pārstāvja funkcijas īstenošanai 2015.gadā tika

²² *A.K. pret Latviju, Baņņikovs pret Latviju, Čalovskis pret Latviju, Djundiks pret Latviju, Elberte pret Latviju, L.H. pret Latviju, Nagla pret Latviju, Petrova pret Latviju, Ternovskis pret Latviju, kā arī konsolidētais rīcības ziņojums lietās: Bazjaks pret Latviju, Čuprakovs pret Latviju, Kadiķis pret Latviju, Melnītis pret Latviju, Ņikitenko pret Latviju, Petriks pret Latviju, Savičs pret Latviju.*

²³ *Alekseeva pret Latviju un Kurganovs pret Latviju, 2015.gada 9.decembra rezolūcija CM/ResDH(2015)232; Baņņikovs pret Latviju, 2015.gada 16.septembra rezolūcija CM/ResDH(2015)137; Blumberga pret Latviju un Marina pret Latviju, 2015.gada 10.septembra rezolūcija CM/ResDH(2015)124; Miholapa pret Latviju, 2015.gada 10.septembra rezolūcija CM/ResDH(2015)123; Nagla pret Latviju, 2015.gada 9.decembra rezolūcija CM/ResDH(2015)233; Vistiņš un Perepjolkins pret Latviju, 2015.gada 16.septembra rezolūcija CM/ResDH(2015)138; X. pret Latviju, 2015.gada 11.jūnija rezolūcija CM/ResDH(2015)89.*

pievērsta īpaši liela uzmanība, panākot to, ka līdz 2015.gada 31.decembrim latviešu valodā ir iztulkoti un izredīgēti visi spriedumi Latvijas lietās, kas tobrīd bija stājušies spēkā.

57. Pārstāvja darba apjoma salīdzinājums saistībā ar Latvijas interešu pārstāvību Tiesā laika posmā no 2010. līdz 2015.gada 31.decembrim ir atspoguļots Tabulā Nr. 3.

Tabula Nr. 3

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai saņemtās sūdzības	43	32	16	17	29	20
Latvijas valdības sniegtās pozīcijas	45	28	26	20	26	23
Latvijas valdības papildus sniegtie apsvērumi un apsvērumi par taisnīgu atlīdzību	24	29	30	18	21	17
Sagatavotie un valdībā izskatītie ziņojumi (tiesvedībā esošās lietas, spriedumi, mierizlīgumi)	30	24	25	25	22	17
Rīcības ziņojumi/plāni par spriedumu izpildi	0	1	6	21	24	16

II. PĀRSTĀVĪBA ANO

58. Īstenojot Latvijas interešu pārstāvību ANO, individuālo sūdzību izskatīšanas procesā Pārstāvim ir šādas funkcijas:

- pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, Pārstāvim jā sagatavo un jā iesniedz ANO valdības sākotnējā pārstāvības pozīcija un turpmākie paskaidrojumi kādā no ANO darba valodām;
- ja ANO pieņem lēmumu, konstatējot pārkāpumu, Pārstāvim jā iesniedz Ministru kabinetā informatīvais ziņojums ar ANO lēmuma izvērtējumu, norādot lēmuma izpildei nepieciešamos pasākumus;
- pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, Pārstāvim jā sagatavo un jā iesniedz ANO valdības nostāja par ANO lēmuma izpildi, jā nodrošina lēmuma tulkošana latviešu valodā, publicēšana un izplatīšana.

59. Īstenojot Latvijas interešu pārstāvību ANO, nacionālo ziņojumu izskatīšanas procesā Pārstāvim ir šādas funkcijas:

- atbilstoši ANO noteiktajām vadlīnijām, pamatojoties uz atbildīgo institūciju sniegto informāciju, jā sagatavo nacionālie ziņojumi par Pārstāvja kompetencē esošo ANO konvenciju izpildi Latvijā;
- jā iesniedz nacionālie ziņojumi apstiprināšanai Ministru kabinetā, jā nodrošina nacionālo ziņojumu tulkošana angļu valodā un to iesniegšana ANO;

- c) jāizveido Latvijas delegācija nacionālā ziņojuma izskatīšanai ANO, jānodrošina tās apstiprināšana Ministru kabinetā, kā arī jāpiedalās nacionālo ziņojumu izskatīšanā ANO.
60. Kā nozīmīgākie Pārstāvja darbi 2015.gadā, īstenojot pārstāvību ANO ietvaros jāuzsver atbilžu sagatavošana un iesniegšana ANO Spīdzināšanas novēršanas komitejā, kuras kompetencē ir 1984.gada Konvencija pret spīdzināšanu un citādu cietsirdīgu, necilvēcīgu vai cilvēka cieņu pazemojošu apiešanos un ANO Cilvēktiesību komitejā, kuras kompetencē ir 1966.gada Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, komiteju ieteikumi Latvijai pēc kārtējo nacionālo ziņojumu izskatīšanas, kuriem komitejas bija noteikušas saīsinātus informācijas iesniegšanas termiņus.
61. 2015.gada rudenī Pārstāvis sāka gatavoties ANO Bērnu tiesību komitejas 71.sesijai 2016.gada janvārī, kur tiks izskatīts Latvijas kārtējais nacionālais ziņojums par 1989.gada Konvencijas par bērna tiesībām izpildi Latvijā izskatīšanai. Kārtējais ziņojums par minētās konvencijas izpildi tika iesniegts ANO Bērnu tiesību komitejā 2013.gadā. Gatavojoties ziņojuma izskatīšanai, Pārstāvis apkopoja un iesniedza ANO Bērnu tiesību komitejā atbildes uz komitejas precizējošiem jautājumiem un statistikas datus par konvencijas izpildi Latvijā, lai sekmētu komitejas izpratni par aktuālāko šā brīža situāciju Latvijā bērnu tiesību aizsardzības jomā un veicinātu produktīvāku dialogu ar komiteju ziņojuma izskatīšanas laikā. Papildus, kvalitatīvai Latvijas ziņojuma izskatīšanai, nacionālajā līmenī Pārstāvis nodrošināja nacionālās delegācijas izveidošanu, kas sastāv no kompetento iestāžu deleģētajiem pārstāvjiem un tās sastāva apstiprināšanu Ministru kabinetā.
62. 2015.gadā tika uzsākts arī ļoti nozīmīgs darbs pie Latvijas Republikas nacionālo ziņojumu Vispārējā pamatdokumenta (*Common Core document*) aktualizēšanas par situāciju Latvijā laika posmā no 2002.gada līdz 2015.gadam. Šāds pamatdokuments iekļauj informāciju par dalībvalsts demogrāfisko, sociālo, tiesisko un politisko struktūru un veido nacionālo ziņojumu iesniegšanas procesa sastāvdaļu, jo kalpo par pamatu visu pārējo nacionālo ziņojumu izskatīšanai. Vispārējā pamatdokumenta mērķis ir sniegt ANO Augstā komisāra cilvēktiesību jautājumos institūcijām precīzu, savlaicīgu un lakonisku informāciju par dalībvalsti un cilvēktiesību situāciju tajā.
63. Biroja ierobežoto resursu un darba apjoma pieauguma dēļ, īpaši saistībā ar Latvijas prezidentūru Eiropas Savienības Padomē 2015.gada pirmajā pusē, darbs pie vairāku jau uzsākto nacionālo ziņojumu pabeigšanas joprojām aizkavējas.
64. Individuālo sūdzību izskatīšanas mehānismu ietvaros, 2015.gadā ANO Cilvēktiesību komiteja nav lūgusi iesniegt valdības pārstāvības pozīciju par ANO speciālajās procedūrās iesniegtajām individuālajām sūdzībām. Tāpat netika saņemti informācijas pieprasījumi no īpašajiem ziņotājiem.
65. Kopumā, laika posmā no 1992.gada līdz 2015.gada 31.decembrim ANO Cilvēktiesību komiteja ir pieņēmusi lēmumus piecās Latvijas lietās, kas ļauj secināts, ka Latvijas iedzīvotāju vidū Tiesa ir daudz pazīstamāks un nu jau noteiktu uzticību iemantojis starptautisks cilvēktiesību aizsardzības mehānisms individuālo sūdzību izskatīšanai, salīdzinājumā ar ANO ietvaros izveidotajiem.

III. CITI PĀRSTĀVJA DARBA VIRZIENI

66. Līdztekus Latvijas interešu pārstāvībai starptautiski gan Tiesā, gan ANO, Pārstāvis veic vienlīdz svarīgu un laika ziņā ļoti apjomīgu darbu nacionālajā līmenī, veicinot Latvijas valsts pārvaldes un tiesu sistēmas iestāžu, kā arī sabiedrības kopumā izpratni un izglītošanu par cilvēktiesību jautājumiem. Lai gan šādas Pārstāvja funkcijas no Noteikumiem tieši neizriet, Pārstāvja darbība nacionālajā līmenī ir likumsakarīga, jo tā ir tiešā veidā saistīta ar kvalitatīvu Latvijas valdības interešu pārstāvību starptautiskajā arēnā. Šīs Pārstāvja darbības mērķis ir veicināt izpratni par starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem, Tiesas judikatūras attīstības virzību gan Latvijas lietās, gan kopumā, lai veicinātu diskusiju un risinātu ne tikai jau zināmas problēmas Latvijā pastāvošajā tiesiskajā regulējumā un praksē, bet arī lai savlaicīgi identificētu un risinātu iespējamus problēmjautājumus.
67. Kā ļoti svarīgs solis šajā virzienā ir jāmin Pārstāvja Biroja tiešsaistes vietnes²⁴ darbības atjaunošana un tajā ietvertās informācijas aktualizēšana. Šobrīd Biroja tiešsaistes vietnē ir pieejama ne tikai aktuālākā informācija par Tiesas pieņemtajiem nolēmumiem Latvijas lietās un kārtējo Latvijas nacionālo ziņojumu izskatīšanu ANO, bet tā arī atspoguļo visu Pārstāvja līdzšinējo darbību, apkopo Pārstāvja darba pārskatus, kā arī sniedz sabiedrībai ieskatu par tiesvedības procesu Tiesā un citu noderīgu informāciju.
68. Papildus, gan kompetento valsts iestāžu, gan sabiedrības informēšana tiek veicināta, nodrošinot Tiesas pieņemto spriedumu Latvijas lietās tulkošanu latviešu valodā, tulkojumu rediģēšanu un publicēšanu, 2015.gadā panākot to, ka ir iztulkoti un publicēti visi tie Latvijas lietās spēkā stājušos spriedumu tulkojumi, kuros Tiesa konstatējusi vismaz vienu Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumu.
69. Turpinot iesākto, Pārstāvis aktīvi darbojās apmācības procesā, arī 2015.gadā iesaistoties Latvijas Tiesnešu mācību centra mācību programmas veidošanā, palīdzot identificēt un noteikt mācību prioritātes un nepieciešamības tieši cilvēktiesību jomā. 2015.gada ietvaros Latvijas Tiesnešu mācību centrā tika pasniegtas lekcijas civiltiesību un krimināltiesību tiesnešiem, administratīvo tiesu tiesnešiem, prokuroriem un advokātiem par cilvēktiesību aktualitātēm, cilvēktiesību piemērošanu civilprocesā un morālo kompensāciju civilprocesā.
70. Tāpat, turpinot iepriekšējo gadu tradīcijas, Pārstāvis piedalījās Rīgas Juridiskās augstskolas ikgadējā diskusijā par Latvijai aktuālajiem cilvēktiesību jautājumiem, Tiesībsarga ikgadējā konferencē, kā arī Satversmes tiesas 19.gadadienai veltītajā konferencē. Papildus, 2015.gadā Pārstāvis uzsāka sadarbību ar nevalstisko organizāciju *Baltic Human Rights Society*, tai skaitā piedaloties tās rīkotajā konferencē par cilvēktiesību izglītību.
71. Pārstāvja darba apjoms 2015.gadā ievērojami pieauga saistībā ar darbību Latvijas prezidentūras ietvaros Eiropas Savienības Padomē, it īpaši FREMP (pamattiesības, brīva personu kustība) darba grupas ietvaros jautājumā par Eiropas Savienības pievienošanas Konvencijai.
72. Papildus kā nozīmīgu Pārstāvja paveikto 2015.gadā ir jāmin konkursa uz Tiesas tiesneša amatu organizēšanas pabeigšana un *ad hoc* tiesnešu saraksta papildināšana un iesniegšana Tiesā. 2015.gadā tika arī pabeigts darbs pie likumprojekta *Grozījums likumā „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem”*, lai precizētu pilnvarojumu Ministru kabinetam

²⁴ <http://www.mfa.gov.lv/ministrija/latvijas-parstavis-starptautiskajas-cilvektiesibu-institucijas>

izdot noteikumus, kas nosaka kārtību, kādā tiek nodrošināta Latvijas interešu pārstāvība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās un tās personas funkcijas un tiesības, kura pārstāv Latvijas intereses.

73. Sadarbības ietvaros ar citām valsts pārvaldes iestādēm Pārstāvis turpināja piedalīties gan pastāvīgajās darba grupās, gan uz *ad hoc* pamata izveidotajās darba grupās, sniedzot eksperta viedokli no cilvēktiesību aizsardzības perspektīvas par kādu konkrētu problēmjautājumu.

III.1. SADARBĪBA AR NACIONĀLAJĀM IESTĀDĒM

74. Pārstāvja līdzšinējā darbība apstiprina, ka iesaiste jauna normatīvā regulējuma izstrādes procesā, sniedzot atzinumu par tiesību aktu projektiem un piedaloties starpministriju (starpinstitūciju) sanāksmēs, kā arī iesaiste darba grupās, kas izstrādā tiesību aktu projektus vai lemj par nepieciešamajiem uzlabojumiem pastāvošajā regulējumā vai praksē, ir ļoti efektīvs veids iespējamu Latvijas tiesību aktu neatbilstību Konvencijas normām novēršanai un līdz ar to arī jaunu sūdzību nonākšanai Tiesā. It īpaši tāpēc, ka šī brīža situācija apliecina, ka vairumā gadījumos cilvēktiesību pārkāpumu novēršanai ir nevis jānosaka vai jāgroza spēkā esošais regulējums, bet gan jāmaina pastāvošā prakse un jāveicina valsts amatpersonu izpratne par cilvēktiesību jautājumiem.
75. 2015.gadā Pārstāvis sagatavoja vairākus atzinumus un viedokļus par nacionālo tiesību normu vai tiesību aktu projektu atbilstību starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem, tai skaitā Satversmes tiesai; ekspertu līmenī piedalījās Saeimas komisiju un apakškomisiju sēdēs, tai skaitā sniedzot atbildi uz Saeimas deputātu jautājumiem par pielaižu piešķiršanas sistēmu Latvijā; sagatavoja Tiesas judikatūras apkopojumu par dažādām ģimenes formām un aizliegumu lietot musulmaņu galvassegas.
76. Pārstāvis turpināja sadarbību ar Valsts kontroli un nozares ministrijām, piedaloties Tieslietu ministrijas pastāvīgo Civillikuma, Krimināllikuma, Kriminālprocesa likuma, Administratīvo pārkāpumu kodeksa un par Tiesas spriedumos konstatētajām problēmām darba grupu sanāksmēs. Tāpat Pārstāvis piedalījās Tieslietu ministrijas rīkotajā sanāksmē par grozījumiem Preses likumā, darba grupā par saīsināta satura tiesas sprieduma formas ieviešanas iespēju tiesvedības procesā, par normatīvo regulējumu par anonīmajiem ziedotajiem nevalstiskajām organizācijām; Tieslietu ministrijas rīkotajā sanāksmē par seju aizsedzoša apģērba nēsāšanas sabiedriskās vietās aizlieguma ieviešanas izvērtējumu; Tieslietu ministrijas organizētajā saskaņošanas sanāksmē par likumprojektu *Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedības procesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums*, kā arī Tieslietu ministrijas rīkotajā diskusijā, lai rastu risinājumu un radītu efektīvu mehānismu situācijām, kad izvērtējama valsts atbildība par tiesas pieļautajiem pārkāpumiem tiesvedības procesā saistībā ar lietas izskatīšanu nesamērīgi ilgos termiņos.
77. Pārskata periodā Pārstāvis sniedza atzinumu par Tieslietu ministrijas izstrādātajiem likumprojektiem *Grozījumi Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā* un *Grozījumi Kriminālprocesa likumā*, par nostājas projektu Eiropas Savienības Tiesas lietā C-182/15, kā arī informatīvo ziņojumu par iespēju ieviest aizliegumu sabiedriskās vietās nēsāt seju aizsedzošu apģērbu; par Iekšlietu ministrijas izstrādātajiem likumprojektiem *Grozījums Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā*, *Grozījumi Aizturēto personu turēšanas kārtības*

likumā, Patvēruma likums un noteikumu projektu *Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 7.jūlija noteikumos Nr.735 Kārtība, kādā personas tiek ievietotas un turētas pagaidu turēšanas vietās, un prasības šādu vietu aprīkošanai*; viedokli par Satversmes aizsardzības biroja sagatavotajiem priekšlikumiem grozījumiem Ministru kabineta noteikumos *Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi*.

78. Turpinot sadarbību ar Latvijas masu medijiem, Pārstāvis sniedza informāciju žurnālam *IR* par Tiesas konstatētajiem ieslodzīto personu tiesību pārkāpumiem, kam par pamatu ir bijusi tiesu rīcība; interviju žurnālam *Jurista Vārds*, ziņu raidījumam „*De facto*”, televīzijas kanālam LNT un ziņu aģentūrai LETA.

III.2. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

79. Starptautiskajā līmenī 2015.gadā Pārstāvis un Biroja darbinieki turpināja darbu vairākās diskusijās un darba grupās EP ietvaros: EP koordinācijas komitejas cilvēktiesību jautājumos (CDDH) sēdēs, CDDH-CORP sanāksmēs par cilvēktiesībām un uzņēmējdarbību, EP ekspertu komitejas darba grupā par Tiesas reformu (DH-GDR), ekspertu darba grupā par Tiesas reformu (GT-GDR-F), kā arī EP Ministru komitejas sanāksmēs par Tiesas spriedumu izpildi un Ministru komitejas Spriedumu izpildes uzraudzības departamenta organizētajā apaļā galda diskusijā par Tiesas spriedumu izpildi nacionālajā līmenī. 2015.gada nogalē Pārstāvis tika ievēlēts CDDH komitejas birojā, kā arī iecelts par šīs komitejas ziņotāju izteiksmes brīvības jautājumos.
80. Starptautiskās sadarbības ietvaros Pārstāvis sagatavoja pārskatu par iespēju atjaunot tiesvedības procesu nacionālajā līmenī, pamatojoties uz Tiesas nolēmumu – gan attiecībā uz tiesisko regulējumu, gan pastāvošo praksi, kurš tika iesniegts publicēšanai speciāli šim mērķim EP ietvaros izveidotajā tiešsaistes vietnē.
81. Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē ietvaros 2015.gadā Pārstāvis turpināja darbību Eiropas Savienības Padomes FREMP (pamattiesības, brīva personu kustība) darba grupas ietvaros, kā arī vadīja atsevišķas šīs darba grupas sanāksmes; nodrošināja konsultācijas ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu pārstāvjiem un ieinteresētajām trešajām pusēm (Norvēģija) par Eiropas Savienības pievienošanas Konvencijai. Šī procesa ietvaros pārstāvis arī piedalījās Augsta līmeņa grupas (*High Level Group*) diskusijā (Berlīne, Vācija) par Eiropas Savienības pievienošanās Konvencijai nākotnes redzējumu.

IV. 2016.GADĀ PLĀNOTIE DARBI

82. 2016.gadā Pārstāvis turpinās iesāktos darbus tā pamatuzdevumu īstenošanai, nodrošinot Latvijas valsts pārstāvību Tiesā un ANO. Pārstāvības ietvaros Tiesā tiks nodrošināta savlaicīga valdības paskaidrojumu sagatavošana un iesniegšana Tiesā aktīvajā tiesvedībā esošajās lietās, kā arī Ministru kabineta informēšana par tiesvedībā esošajām lietām un Tiesas pieņemtajiem spriedumiem Latvijas lietās. Tāpat turpināsies aktīvs darbs pie rīcības plānu un ziņojumu par Tiesas spriedumu izpildi sagatavošanas un jau iesniegtās informācijas aktualizēšanas. Kā īpaši nozīmīgs Pārstāvja darbs ANO ietvaros jāatzīmē dalība ANO Bērnu tiesību komitejas 71.sesijā 2016.gada janvārī, kārtējā nacionālā ziņojuma par 1989.gada Konvencijas par bērna tiesībām izpildi Latvijā izskatīšanā.

83. Nacionālajā līmenī Pārstāvis turpinās sadarbību ar valsts pārvaldes iestādēm, tiesām un tiesībsargājošajām iestādēm, tostarp turpinot apmācības procesu, sadarbojoties ar Latvijas Tiesnešu mācību centru, turpinās informēt kompetentās iestādes un sabiedrību kopumā par cilvēktiesību aktualitātēm gan patstāvīgi aktualizējot informāciju Biroja tiešsaistes vietnē, gan turpinot Tiesas spriedumu Latvijas lietās izplatīšanu.
84. Paredzams, ka 2016.gadā Saeimā tiks apstiprināts likumprojekts *Grozījums likumā „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem”*, kas precizēs pilnvarojumu Ministru kabinetam izdot noteikumus, kas nosaka kārtību, kādā tiek nodrošināta Latvijas interešu pārstāvība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās.
85. Tāpat Pārstāvis turpinās starptautisko sadarbību, piedaloties gan EP ekspertu darba grupās, gan Ministru komitejas sanāksmēs par Tiesas spriedumu izpildi.

B. DAĻA

PĀRSKATS PAR TIESAS JUDIKATŪRAS ATTĪSTĪBU LATVIJAS LIETĀS

86. Informatīvā ziņojuma B.daļā tiek sniegts analītisks pārskats par Tiesas judikatūras attīstību Latvijas lietās 2015.gadā un Tiesas 2015.gada Latvijai nozīmīgākajiem nolēmumiem.
87. Kā jau tika minēts šī ziņojuma 34.rindkopā, arī 2015.gadā Tiesas judikatūra Latvijas lietās turpināja attīstīties jaunos virzienos, vienlaikus nostiprinot jau līdz šim Tiesas praksē izdarītos secinājumus.
88. Ņemot vērā, ka Tiesa 2015.gadā ir turpinājusi būtiski attīstīt tās praksi jautājumā par Konvencijā iestrādāto pieņemamības kritēriju piemērošanu, atzīstot sūdzības par nepieņemamām tālākai izskatīšanai pēc būtības, kas nozīmē, ka sūdzības tiek noraidītas jau sākotnējā stadijā, šajā ziņojuma daļā īpaši liela vērība tiks pievērsta tieši Tiesas pieņemtajiem lēmumiem Latvijas lietās.

Pieņemamības kritēriju piemērošana Latvijas lietās pieņemtajos lēmumos

89. 2015.gadā Tiesa pieņēma vairākus lēmumus par sūdzību noraidīšanu procesuālu apsvērumu dēļ. Šo lēmumu pieminēšana ir svarīga, jo tie sniedz priekšstatu par to, kā Tiesa savā judikatūrā interpretē Konvencijas 35.pantā iestrādātos formālos pieņemamības kritērijus – prasību ievērot sešu mēnešu termiņu sūdzības iesniegšanai Tiesā un izmantot nacionālajā līmenī pieejamos tiesību aizsardzības mehānismus pirms vēršanās ar sūdzību Tiesā. Lai gan pirmsšķietami šie divi kritēriji ir tik skaidri formulēti, ka neatstāj nekādas iespējas to interpretēšanai un piemērošanai, Tiesas prakse apstiprina, ka šie jautājumi nebūt nav tik vienoizīmīgi.
90. Tā lietā *X. un citi pret Latviju* Tiesa ir paudusi savu nostāju jautājumā par atskaites punktu sešu mēnešu termiņa tecējuma skaitīšanai gadījumos, kad iesniedzēji, pirms vēršanās ar sūdzību Tiesā, ir mēģinājuši izmantot personai “netieši pieejamos” jeb tādus nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus, kuru īstenošana nav tiešā veidā atkarīga no pašu iesniedzēju gribas, rīcības un argumentācijas (*discretionary remedy*). Proti, ja iesniedzēji izmanto mehānismu, kas tiem ir pieejams tikai pastarpināti, ir jāņem vērā, ka šāda mehānisma izmantošana neaptur Konvencijas 35.pantā noteiktā sešu mēnešu termiņa sūdzības iesniegšanai Tiesā tecējumu. Lietā *X. un citi pret Latviju* Tiesa atzina, ka Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētāja protests nav iesniedzējiem “tieši pieejams” tiesību aizsardzības mehānisms, jo lēmums par to, vai iesniegt vai neiesniegt protestu, kā arī protestā izmantotā argumentācija ir tikai un vienīgi paša protesta iesniedzēja ziņā. Tādēļ šāda protesta iesniegšana par zemākas instances tiesas nolēmumu neaptur sešu mēnešu termiņa tecējumu, un tas ir skaitāms no apstrīdētā nolēmuma pieņemšanas brīža.
91. Arī lietā *Kibermanis pret Latviju* Tiesa līdzīgi komentēja atskaites punktu sešu mēnešu termiņa skaitīšanai situācijā, ja iesniedzējs ir izmantojis konkrētajā procesa stadijā acīmredzami neefektīvu tiesību aizsardzības mehānismu. Proti, šajā lietā iesniedzējs pēc tam, kad jau bija vērsies Ģenerālprokuratūrā ar sūdzību par viņa birojā veikto kratīšanu, pēc krimināllietas nodošanas iztiesāšanai par to pašu faktu bija sūdzējies arī izmeklēšanas tiesnesim. Tiesa norādīja, ka izmeklēšanas tiesneša kompetencē bija cilvēktiesību ievērošanas uzraudzība pirmstiesas kriminālprocesā, nevis iztiesāšanas stadijā, tādēļ

sūdzības iesniegšana izmeklēšanas tiesnesim šajā konkrētajā gadījumā nebija uzskatāma par mehānismu, kas jāizmanto pirms vērsšanās Tiesā. Tādēļ Konvencijā paredzētais sešu mēnešu termiņš sūdzības iesniegšanai Tiesā ir skaitāms no pēdējā Ģenerālprokuratūras lēmuma.

92. Lietā *Pancers pret Latviju* Tiesa apstiprināja, ka sešu mēnešu termiņš sūdzībai par apcietinājuma ilgumu Konvencijas 5.panta 3.punkta kontekstā ir skaitāms no pirmās instances tiesas notiesājoša sprieduma pieņemšanas brīža. Pēc šī datuma sūdzības par apcietinājuma ilgumu ir vērtējamas Konvencijas 6.panta kontekstā, kas garantē arī tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.
93. Savukārt lietā *Gubenko pret Latviju* Tiesa, Satversmes tiesas kā nacionālā tiesību aizsardzības mehānisma kontekstā, uzsvēra iesniedzēju pienākumu ievērot nacionālajos tiesību aktos noteiktās procesuālās prasības (piemēram, termiņi, piekritība, noteiktas formas ievērošana) tiesību aizsardzības mehānismu izmantošanai. Jebkādu šādu prasību neizpildīšanu vai neievērošanu Tiesa interpretē “par sliktu” iesniedzējam, proti, atzīst, ka iesniedzējs nav izmantojis viņam pieejamos tiesību aizsardzības mehānismus. Šajā konkrētajā lietā iesniedzējs bija vērsies Satversmes tiesā, uzskatot, ka aizliegums cietuma kamerā glabāt reliģiskus priekšmetus pārkāpa Konvencijas 9.pantā garantētās tiesības uz reliģijas brīvību. Tomēr Satversmes tiesa viņa pieteikumu nepieņēma, jo tas neatbilda Satversmes tiesas likuma prasībām. Ņemot vērā, ka Satversmes tiesas praksē bija piemēri, kur tiesa bija pieņēmusi izskatīšanai pēc būtības citu ieslodzīto sūdzības, tai skaitā par reliģijas brīvības īstenošanas ierobežojumiem, Satversmes tiesa bija uzskatāma par iesniedzējam pieejamu aizsardzības mehānismu, un viņam bija pienākums ievērot likumā noteiktās prasības pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā.
94. Visbeidzot, vairākos 2015.gada lēmumos Tiesa vēlreiz apstiprināja Latvijā pastāvošo un nu jau Tiesas judikatūrā atzīto tiesību aizsardzības mehānismu efektivitāti. Tā Tiesas lēmums lietā *Pancers pret Latviju* vēlreiz apstiprināja, ka *Kriminālprocesa likuma* 14.pants, kas paredz tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un ka šīs prasības neievērošana var būt par pamatu procesa izbeigšanai, ir tiesību aizsardzības mehānisms, kas iesniedzējam bija jāizmanto pirms vērsšanās ar sūdzību Tiesā par kriminālprocesa ilgumu vairāk nekā 7 gadu garumā. Kaut arī kriminālprocesā, kurš ilga līdz 2009.gada oktobrim, iesniedzējs bija atradies apcietinājumā jau kopš 2002.gada augusta, Tiesa norādīja, ka *Kriminālprocesa likuma* 14.panta piemērošana nebija ierobežota laikā.
95. To, ka šobrīd Tiesas judikatūrā ir izveidojusies prezumpcija, ka administratīvās tiesas ir uzskatāmas par efektīvu nacionālo tiesību aizsardzības mehānismu sūdzībām par ieslodzījuma apstākļiem, pierāda Tiesas lēmumi lietās *Āboliņš pret Latviju* un *Pūce pret Latviju*, kuri tika pieņemti, nelūdzot sniegt Latvijas valdības paskaidrojumus. Abās šajās lietās Tiesa atzina iesniedzēju sūdzības par nepieņemamām izskatīšanai pēc būtības, jo viņi nebija vērsušies ar pieteikumu administratīvajā tiesā.
96. Savukārt Tiesas lēmums lietā *Zikovs pret Latviju* apstiprina to, ka *Civillikumā* un *Civilprocesa likumā* ietvertais regulējums nodrošina efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu nacionālajā līmenī ne tikai atsevišķām sūdzību kategorijām par iespējamiem Konvencijas 3.panta un 6.panta pārkāpumiem, bet arī sūdzībām par tiesībsargājošo iestāžu darbinieku faktisko rīcību kriminālprocesa ietvaros tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību kontekstā (Konvencijas 8.pants), kas šajā lietā izpaudās kā jau notikušas apskates atzīšana par prettiesisku nacionālās tiesas spriedumā; mehānisms, kuru Tiesa atzinusi par efektīvu, pateicoties nacionālo tiesu praksei attiecīgo normu interpretācijā un

piemērošanā. Šajā lietā Tiesa noraidīja iesniedzēja sūdzību par nepamatotu iejaukšanos viņa privātajā dzīvē kā nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzējs nebija vērsies ar civilprasību vispārējās jurisdikcijas tiesā, pamatojot savu prasību ar *Civillikuma* 1635.pantu un atsaucoties uz apelācijas tiesas secinājumiem, kas bija atzinusi viņa automašīnas apskati par prettiesisku.

97. Apkopojot 2015.gadā pieņemtus Tiesas lēmumus, kuros sūdzības noraidītas procesuālu apsvērumu dēļ, var izdarīt secinājumu, ka ir iespējams identificēt sūdzību kategorijas, kuru risināšanai Latvijā ir izveidoti un darbojas efektīvi nacionālie tiesību aizsardzības mehānismi. Vienlaikus Latvijai jāturpina attīstīt nacionālo tiesu praksi, attiecinot pastāvošo tiesisko ietvaru uz iespējami plašāku problēmjautājumu loku.
98. Jāatzīmē arī, ka līdz ar Konvencijas 14.protokola spēkā stāšanos 2010.gadā, Konvencijas 35.pants tika papildināts ar jaunu pieņemamības kritēriju, kurš pirms tam cilvēktiesību ekspertu vidū bija raisījis plašas un pretrunīgas diskusijas. Proti, saskaņā ar Konvencijas 35.panta 3.punkta (b) apakšpunktu, Tiesa var noraidīt sūdzību, ja tā secina, ka iesniedzējs nav cietis būtisku kaitējumu. Lai gan Latvijas valdība šo pieņemamības kritēriju ir izvirzījusi vairākās lietās, līdz šim Tiesa to ir noraidījusi²⁵. Tāpēc turpmākajos gados būs īpaši interesanti sekot līdzi Tiesas prakses attīstībai šī pieņemamības kritērija interpretēšanā un piemērošanā, sagaidot pirmo Latvijas lietu, kur Tiesa to vērtēs un atzīs par pamatotu.

Tiesas judikatūras attīstība 2015.gada spriedumos

99. Pievēršoties Tiesas 2015.gadā pieņemtajiem skaitliski nedaudzajiem spriedumiem Latvijas lietās, ir vairāki atzīmēšanas vērti aspekti.

Tiesības uz izteiksmes brīvību

100. Pirmkārt, kā Latvijai nozīmīgākais 2015.gada nolēmums ir jāatzīmē Tiesas spriedums lietā *Petropavlovskis pret Latviju*, kur, līdzīgi kā lietā *Rubins pret Latviju*, Tiesai bija jāvērtē Konvencijas 10.pantā ietvertu tiesību uz izteiksmes brīvību ierobežojuma pamatotība. Abās augšminētajās lietās sūdzību iesniedzēji uzskatīja, ka viņi tika sodīti par to, ka bija īstenojuši savas Konvencijā garantētās tiesības uz vārda brīvību. Proti, lietā *Petropavlovskis pret Latviju* sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka Ministru kabineta lēmums, ar kuru viņam atteica piešķirt Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā, bija sods par viņa publiskajiem izteikumiem un piedalīšanos piketos, kuros viņš bija kritizējis Latvijas valdības nostāju saistībā ar izglītības reformu. Savukārt lietā *Rubins pret Latviju* strīds sākotnēji bija starp darba devēju un darba ņēmēju, proti, sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka tika atlaists no darba Rīgas Stradiņa universitātē, jo bija kritizējis universitātes vadību par tās darba stilu. Nacionālās tiesvedības ietvaros, kas sekoja A.Rubina atlaišanai no darba, Latvijas tiesas to atzina par pamatotu, savukārt Ministru kabineta lēmums par personas vārda svītrosānu no naturalizējamo personu saraksta lietā *Petropavlovskis pret Latviju* bija politisks lēmums un kā tāds nebija pakļauts tiesu kontrolei.
101. Rezultātā lietā *Petropavlovskis pret Latviju* Tiesas vērtējumam tika nodots jautājums, vai Latvijas valsts ir izpildījusi savu “negatīvo pienākumu” nepamatoti neierobežot personas vārda brīvību, savukārt lietā *Rubins pret Latviju* jautājums, vai Latvijas valsts bija izpildījusi savu “pozitīvo pienākumu” nodrošināt, ka personas vārda brīvība netiek nepamatoti

²⁵ Skatīt, piemēram, *Baņņikovs pret Latviju*, *Y. pret Latviju*

ierobežota. Abās lietās Tiesa uzsvēra “atvēsinošo efektu” (*chilling effect*), kādu uz vārda brīvības īstenošu var atstāt sankciju jeb soda piemērošana, kā arī gan valsts (*Petropavlovska* lietā), gan darba devēja (*Rubina* lietā) leģitīmas tiesības sagaidīt zināmas lojalitātes izrādīšanu.

102. Tomēr abās šajās lietās Tiesa vispirms vērtēja, vai iesniedzēju sūdzības vispār ietilpa Konvencijas 10.panta tvērumā (pieņemamības kritērijs *ratione materiae*). Izvērtējot katras lietas konkrētos apstākļus, Tiesa nonāca pie atšķirīgiem secinājumiem. Proti, lietā *Petropavlovskis pret Latviju*, faktiski izvērtējot pieņemamības kritēriju pēc būtības, Tiesa atzina, ka Konvencijas 10.pants nav piemērojams šajā lietā (nav pamata runāt par vārda brīvības ierobežošanu), jo atteikums piešķirt Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā netraucēja iesniedzējam īstenot tiesības uz vārda brīvību un turpināt to aktīvi darīt, publiski kritizējot izglītības reformu, arī pēc tam, kad viņam tika atteikta Latvijas pilsonības iegūšana naturalizācijas ceļā. Tāpēc Tiesa uzskatīja, ka iesniedzēja tiesības publiski paust savus uzskatus un īstenot pulcēšanās brīvību nevienā brīdī netika ierobežotas. Tāpat Tiesa nesaskatīja, ka Latvijas pilsonības atteikums radīja “atvēsinošo efektu” jeb, citiem vārdiem sakot, ka tas būtu atturējis vai radījis risku atturēt sūdzības iesniedzēju vai citas personas, kuras pauž līdzīgus viedokļus, no uzskatu paušanas. Visbeidzot, Tiesa neuzskatīja, ka pilsonības atteikums bija uzskatāms kā sods par iesniedzēja tiesību uz vārda un pulcēšanās brīvību īstenošanu, īpaši ņemot vērā, ka pilsonības piešķiršanas jautājumi bija katars pašas Konvencijas dalībvalsts ziņā, tai skaitā nosakot dažādus kritērijus pilsonības iegūšanai.

103. Savukārt lietā *Rubins pret Latviju*, kaut arī sūdzības pamatā bija darba tiesiskās attiecības jeb privāttiesiska rakstura strīds starp darba devēju un darba ņēmēju, Tiesa atzina, ka Konvencijas 10.pants ir piemērojams. Šāds Tiesas secinājums bija balstīts uz Latvijas tiesu spriedumos minēto, proti, ka tieši iesniedzēja lietoto izteikumu neētiskais raksturs sarakstē ar darba devēju bija iemesls, kādēļ universitāte nolēma izbeigt ar iesniedzēju darba tiesiskās attiecības. Papildus tam Tiesa norādīja, ka nacionālās tiesas bija atsaukušās arī uz citiem iesniedzēja publiski paustajiem izteicieniem un universitātes vadībai adresētajām vēstulēm, proti, vērtējušas arī citus iesniedzēja izteikumus. Visbeidzot Tiesa uzsvēra, ka nacionālās tiesas pēc būtības bija vērtējušas iesniedzēja apgalvojumus par viņa vārda brīvības ierobežošanu.

104. Divi iepriekš aprakstītie Tiesas spriedumi ļauj izdarīt secinājumu, ka Latvijas amatpersonām (tai skaitā tiesām) ir jāapzinās, ka pat pirmsšķietami privāttiesiski strīdi par jautājumu, kurš nešķiet nesaistīts ar Konvencijā garantētajām tiesībām un brīvībām, var tomēr skart šīs tiesības un brīvības. Tāpēc normu piemērotājiem un interpretētājiem jāspēj identificēt šos gadījumus un jāspēj demonstrēt, ka valsts ir izpildījusi tās pozitīvo pienākumu nodrošināt Konvencijā garantēto tiesību un brīvību īstenošanu. Tāpēc Pārštāvja īstenotie pasākumi tiesas nolēmumu izpildē – gan apmācības, gan Tiesas nolēmumu tulkošana un publicēšana, ir vistiešākais veids, kā veicināt šī valsts pienākuma izpildi.

Tiesības uz personisko brīvību un drošību

105. 2015.gadā Tiesa vairākās lietās ir vērtējusi dažādus ar personas brīvības ierobežošanu (Konvencijas 5.pants) saistītus aspektus – jautājumu par apcietinājuma/aizturēšanas tiesiskumu un ilgumu, apcietinājuma/aizturēšanas pamatotības kontroli tiesā un kontroles

termiņiem, pieeju kriminālprocesa materiāliem, uz kuriem ir balstīts lēmums par brīvības ierobežošanu pirmstiesas procesā, personai piemērotā drošības līdzekļa pārsūdzēšanai.²⁶

106. Tā lietā *Miķelsons pret Latviju* Tiesa atzina par pamatotu iesniedzēja sūdzību, ka kriminālprocesa ietvaros bija ierobežotas viņa tiesības apstrīdēt apcietinājuma pamatotību (Konvencijas 5.panta 4.punkts), jo ne viņam, ne viņa aizstāvim netika dota iespēja pienācīgi iepazīties ar tiem krimināllietas materiāliem, kas kalpoja par pamatu procesa virzītāja lūgumam par apcietinājuma piemērošanu. Šajā lietā Tiesa vēlreiz apstiprināja jau tās spriedumā lietā *Svipsta pret Latviju* uzsvērtu, ka, lemjot vai pārskatot lēmumu par indivīda brīvības ierobežošanu, abām pusēm – gan procesa virzītājam, gan aizstāvim – jānodrošina vienlīdzīgas tiesības iepazīties ar lietas materiāliem. Kaut arī iesniedzēja aizstāvis bija lūdzis pieeju izmeklēšanas lietas materiāliem, ar kuriem tika pamatota pirmstiesas apcietinājuma piemērošanas nepieciešamība, tomēr vienīgais dokuments, ar kuru aizstāvis varēja iepazīties, bija ierosinājums par apcietinājuma piemērošanu. Savukārt gan procesa virzītājam, gan izmeklēšanas tiesnesim, gan Rīgas apgabaltiesai pārsūdzības instancē bija pieejami visi izmeklēšanas lietas materiāli. Salīdzinājumam jāatgādina, ka 2014.gadā pasludinātajā spriedumā lietā *Čalovskis pret Latviju* Tiesa kā acīmredzami nepamatotu noraidīja sūdzības iesniedzēja apgalvojumu, ka 30 minūtes pirms tiesas sēdes, kurā tika lemts jautājums par izdošanas apcietinājuma piemērošanu izdošanas procesa ietvaros, nebija pietiekams laika periods, lai pienācīgi iepazītos ar visiem lietas materiāliem, jo iesniedzēja advokāts jau dienu iepriekš bija informēts par tiesas sēdi, bet nebija lūdzis iepazīties ar lietu, turklāt tiesas sēdes laikā iesniedzējs apliecināja, ka bija iepazīties ar visiem materiāliem.
107. Vienlaikus jāuzsver, ka attiecībā uz pieeju izmeklēšanas lietas materiāliem ir būtiski nošķirt tiesības iepazīties ar visiem krimināllietas materiāliem no tiesībām iepazīties ar tiem krimināllietas materiāliem, uz kuru pamata tiek pieņemts lēmums par apcietinājuma piemērošanu vai tā termiņa pagarināšanu. Uz šo atšķirību Tiesa jau bija norādījusi spriedumā *Svipsta pret Latviju*, un vēlreiz to apstiprināja lietā *Miķelsons pret Latviju*, uzsverot izmeklēšanas noslēpuma būtisko nozīmi izmeklēšanas efektivitātes nodrošināšanai un to, ka valsts amatpersonām nav pienākums nodrošināt pieeju visiem lietas materiāliem, jo tajos var būt konfidenciāla informācija, kas konkrētajā lietas izmeklēšanas stadijā varētu traucēt turpmākai izmeklēšanai.
108. Savukārt lietā *Nassr Allah pret Latviju* Tiesa atzina par pamatotu iesniedzēja sūdzību, ka 55 dienu un 22 dienu ilgs periods, kurā apgabaltiesa bija izskatījusi iesniedzēja apelācijas sūdzības par viņa aizturēšanas tiesiskumu, bija nesamērīgi ilgs salīdzinoši vienkāršas apelācijas sūdzības izskatīšanai, tāpēc neatbilda “savlaicīguma” prasībai (Konvencijas 5.panta 4.punkts).
109. Tomēr gan lietā *Miķelsons pret Latviju*, gan lietā *Nassr Allah pret Latviju* Tiesa noraidīja iesniedzēju sūdzības, ka viņu brīvības ierobežošana pati par sevi bija prettiesiska (Konvencijas 5.panta 1.punkts). Proti, lietā *Miķelsons pret Latviju* Tiesa nepiekrita iesniedzējam, ka Kriminālprocesa likumā paredzētais 48 stundu aizturēšanas termiņš būtu skaitāms jau no brīža, kad viņa dzīvoklī tika veikta kratīšana, nevis no brīža, kad pēc kratīšanas beigām viņu formāli aizturēja. Šāds Tiesas secinājums bija balstīts uz lietas faktiskajiem apstākļiem, proti, to, ka kratīšanas laikā iesniedzējs varēja brīvi pārvietoties, netraucēti lietot mobilo tālruni un viņš netika apsargāts. Tomēr nevar izslēgt, ka nelielas atšķirības lietas faktiskajos apstākļos Tiesai liktu izdarīt atšķirīgus pretējus. Arī lietā *Nassr*

²⁶ *Davidovs pret Latviju, Nassr Allah pret Latviju, Miķelsons pret Latviju.*

Allah pret Latviju Tiesa atzina, ka iesniedzēja aizturēšana patvēruma procedūras ietvaros, tajā skaitā pēc lēmuma pieņemšanas par alternatīvā statusa piešķiršanu, bija tiesiska, jo aizturēšanas pamatā bija tiesneša lēmumi, un aizturēšanas termiņš nepārsniedza patvēruma procedūras ietvarus. Šajā lietā ir būtisks ir Tiesas vērtējums par to, kad stājas spēkā administratīvais akts Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

110. Vērtējot Tiesas konstatētos pārkāpumus lietā *Miķelsons pret Latviju* un *Nassr Allah pret Latviju*, jāsecina, ka Tiesas identificēto problēmu pamatā bija gan spēkā esošais tiesiskais regulējums, gan prakse jautājumos par atļaujas došanu aizstāvim iepazīties ar izmeklēšanas lietas materiāliem, lemjot par drošības līdzekļa piemērošanu un brīvības ierobežošanas pamatotības pārbaudes termiņiem. Tomēr šobrīd spēkā esošais regulējums, proti Kriminālprocesa likuma 60².pants, kura trešās daļas 1.punkts paredz, ka personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir tiesības iepazīties ar tiem lietas materiāliem, ar kuriem pamatots ierosinājums piemērot ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, ciktāl šāda piekļuve neapdraud citu personu pamattiesības, sabiedrības intereses un netraucē kriminālprocesa mērķa sasniegšanu, kā arī Patvēruma likuma 20.pants, kura ceturtā daļa paredz, ka tiesneša lēmums par turpmākas aizturēšanas piemērošanu nav pārsūdzams, liek secināt, ka Tiesas identificētās problēmas ar grozījumiem normatīvajā regulējumā ir novērstas. Tomēr joprojām ir aktuāls jautājums, vai atbilstoši ir mainījusies un mainīsies arī pastāvošā prakse likuma normu interpretēšanā un piemērošanā.

Tiesas pēckontrole par procesuālajām un operatīvajām darbībām

111. Jautājums par tiesībsargājošo iestāžu darbinieku pieņemto lēmumu pamatotības kontroli jeb pārbaudi tiesā ir aktuāls ne tikai personas tiesību uz brīvību, bet arī citu personas tiesību un brīvību ierobežošanas gadījumā. Piemēram, attiecībā uz iejaukšanos personas privātajā dzīvē telefonsarunu noklausīšanās gadījumā (Konvencijas 8.pants) vai iejaukšanos vārda brīvības īstenošanā, veicot kratīšanu žurnālista dzīvesvietā (Konvencijas 10.pants).

112. 2015.gadā Tiesa vērtēja jautājumu par tiesas pēckontroles trūkumu lietā *Meimanis pret Latviju*, kur iesniedzējs sūdzējās, ka tiesībsargājošo iestāžu rīcībā nonāca viņa un abonenta, kura telefonsarunas tika noklausītas uz steidzamības kārtā pieņemta lēmuma pamata, telefonsarunu saturs. Tiesa atzina iesniedzēja sūdzību par pamatotu, jo, tā kā telefonsarunu noklausīšanās tika pabeigta pirms likumā noteiktā 72 stundu termiņa, saskaņā ar pastāvošo praksi, bet pretēji Operatīvās darbības likumā noteiktajam, tiesībsargājošās iestādes par steidzamības kārtā veikto telefonsarunu noklausīšanos bija informējušas tikai prokuratūru, bet ne tiesu. Tiesa sava secinājuma pamatošanai īpaši atsaucās uz Satversmes tiesas norādīto, ka gadījumos, kad operatīvās darbības pasākumus steidzamības kārtā uz laiku, kas nepārsniedz 72 stundas, ir akceptējis iestādes vadītājs, par šiem pasākumiem bija obligāti jāveic tiesas pēckontrole, pat ja tie tika pabeigti pirms likumā noteiktā 72 stundu termiņa. Sprieduma lietā *Meimanis pret Latviju* kontekstā ir vērts atgādināt Tiesas secinājumus 2013.gada spriedumā lietā *Nagla pret Latviju*, kurā Tiesa atzina, ka ir notikusi nesamērīga iejaukšanās žurnālistes tiesībās uz vārda brīvību, žurnālistes dzīvoklī veiktās kratīšanas un izņemšanas rezultātā. Šajā lietā Tiesa atzina, ka Kriminālprocesa likuma 180.pants, kas paredzēja, ka steidzamības kārtā veiktai kratīšanai pietika procesa virzītāja lēmums, kam tomēr obligāti bija jāseko tiesas pēckontrolei, atbilda Konvencijas 10.panta prasībām, bet problēma pastāvēja šīs normas piemērošanā.

113. Tātad, neraugoties uz to, ka gan lietā *Meimanis pret Latviju*, gan lietā *Nagla pret Latviju* spēkā esošais tiesiskais ietvars paredzēja tiesas pēckontroli gadījumos, kad operatīvās vai

procesuālās darbības tika veiktas steidzamības kārtā, tomēr vienā lietā praksē šīs likuma normas netika piemērotas, bet otrā lietā tika piemērotas ļoti formāli.

114. Visbeidzot, Tiesas spriedums lietā *Meimanis pret Latviju* ir interesants arī pavisam no cita aspekta – šajā lietā Tiesa pirmo reizi vērtēja sūdzību par rakstveida procesu Satversmes tiesā tiesību uz taisnīgu tiesu kontekstā (Konvencijas 6.pants). Šajā konkrētajā lietā Tiesa nesaskatīja problēmu rakstveida procesa izmantošanā, norādot, ka Satversmes tiesas rīcībā bija pietiekami daudz materiālu, lai iesniedzēja iesniegto konstitucionālo sūdzību varētu izskatīt rakstveida procesā, turklāt iesniedzējam visa procesa ietvaros bija iespējams iepazīties ar šiem materiāliem, kā arī izteikt rakstveidā savu viedokli. Viņš arī nekad nebija sūdzējies, ka Satversmes tiesas rīcības sēdes lēmums par lietas izskatīšanu rakstveidā būtu bijis patvaļīgs. Turklāt Satversmes tiesas likuma 28¹.pants pilnvaroja Satversmes tiesu nolemt skatīt lietu rakstveida procesā.

115. No iepriekš minētā var secināt, ka rakstveida procesa, kas ir uzskatāms par izņēmumu no vispārējās kārtības (lietas izskatīšana mutvārdos), izmantošanas pamatošanai jāņem vērā un jāvērtē sekojošie aspekti – kurā tiesu instancē tiek skatīta lieta, lietas būtība, vai lietas izskatīšana tiesas sēdē var sniegt tiesai papildus informāciju, kas būtu nozīmīga vispusīgai jautājuma izvērtēšanai, vai lietā ir strīds par tiesību normu piemērošanu vai par lietas faktiskajiem apstākļiem.

- teksta beigas -